

OPORTURIST

Leto izida 2025
Št.: 5

-
- 5 Potovanja so investicija
- 8 Denar mora krožiti - tudi po svetu
- 28 Intervju - red. prof. dr. Jasna
Potočnik Topoler

LETO IZIDA:
2025

ŠT.:
5

UREDNIKA:
Almaida Mizić

PRIPRAVILI:
Študentski svet FT UM

LEKTORIRANJE:
dr. Biljana Božinovski

GRAFIČNO OBLIKOVANJE IN PRELOM:
Canvas, Mihael Gorenak s.p.

ISSN:
2784-5877

NAGOVOR DEKANICE
IZR. PROF. DR.

Marjetka Rangus

SPOŠTOVANE ŠTUDENTKE
IN ŠTUDENTI,

S prevešanjem poletja v jesen, krajšanjem svetlobe dneva in vse bolj svežimi jutri in večeri pride občutek, da se vse, na čelu z naravo, umirja. Jesen je hkrati tudi čas pobiranja sadov celoletnega obdobja rasti in zorenja. Zagotovo to lahko vidimo tudi na Fakulteti za turizem. Potem, ko so in ste mnogi celotno pomlad pospešeno razvijali svoje ideje za zaključna dela, se pregrizli skozi obe izpitni obdobji in uspešno razvili svoj izdelek v končno obliko, ste ob koncu poletja, še najbolj pa v septembru, poželi sadove svojega dela v obliki vpisov v višji letnik in uspešnih zagovorov! Zagotovo smo posebej veseli tistih, ki ste svoje nabrane sadove iz srednjih šol prvič prinesli v naše šolske klopi.

Letošnje leto smo se poglobljeno posvečali raziskovanju in premišljevanju o izobraževanju v turizmu, ki je bilo tudi v ospredju mednarodne znanstvene konference, ki smo jo organizirali v maju. Na Fakulteti za turizem smo tako gostili kar nekaj zvenečih imen mednarodne znanstvene skupnosti, ki raziskuje v turizmu, med njimi tudi prof. Johna Tribea in prof. Hazel Tucker. Prof. John Tribe je s svojim delom pustil izjemno velik pečat v razvoju turistične znanosti kot samostojne znanstvene discipline, izjemno pa je vplival na oblikovanje sodobnega koncepta turističnih študij, ki temeljijo na uravnoteženosti visoke ravni strokovnega znanja in veščin, kritičnega presojanja svojega znanja in učinka, razvijanja novih rešitev ter tudi aktivnega prizadevanja za so-oblikovanje lepše bodočnosti. V svojem nagovoru na gradu Brežice je poudaril, da vsi, ki na takšen ali drugačen način delamo v turizmu, smo in bomo poklicani k ustvarjanju in udeležanju vizije za boljši jutri, ne le na področju turizma. Prof. Tucker je njegovo razmišljanje dopolnila z optimističnim in vizionarskim pogledom na vlogo učiteljev in poudarila, da je ravno proces izobraževanja temelji na upanju in zaupanju v prihodnost. Tako smo skozi poletje vsi polni zanosa ustvarjali nove vsebine in

nova znanja, s katerimi vas danes pričakujemo na pragu Fakultete za turizem. Veliko teh novosti je nastalo kot del projektnih aktivnosti v okviru projektov Nacionalnega načrta za okrevanje in odpornost (NOO), ki se izteka z letom 2025. Prav ta je bil namenjen pridobivanju novih znanj in veščin ter razvoju novih vsebin, ki bodo prispevale k prehodu v bolj zeleno in digitalno podprto družbo in nas vse skupaj opolnomočile za izboljševanje sveta okoli nas. V študijskem letu, ki prihaja, vas bodo prav tako znova obiskali številni strokovnjaki iz prakse ter profesorji in raziskovalci iz številnih tujih univerz, ki bodo z vami delili svoje izkušnje in znanja.

Ob začetku študijskega leta smo se razveselili še enega izmed sadov dolgoletnega prizadevanja in truda Fakultete za turizem UM – prvi študijski dan in novo študijsko leto 2025/2026 smo prvič začeli v povsem novih predavalnicah, ki so bile pripravljene prav posebej za študente fakultete. Prvič se lahko srečujemo in zadržujemo v prostorih, ki so namenjeni zgolj študentom in zaposlenim na FT Um in prvič so vse naše predavalnice kakovostno in sodobno opremljene in vse pod eno streho! To kar kliče po novih priložnostih za sodelovanje, ustvarjanje in razvijanje idej, ki bo brstele in cvetele, rasle iz zorele v glavah in v teh prostorih. Kot učitelji imamo izredno velik privilegij, da lahko vsak dan na lastne oči spremljamo rast in razvoj mladih visoko usposobljenih strokovnjakov, ki bodo gradili prihodnost turizma in prihodnost našega sveta. Vabljeni k druženju, ustvarjanju in sooblikovanju vsebin na stenah, tablah, v novih prostorih in v svetu! Povabili vas bomo v različne študentske raziskovalne in druge projekte in se veselimo skupnega ustvarjanja! V začetku študijskega leta vam želim prijetno in razgibano študijsko in študentsko dogajanje ter uspešno gizenje skozi obveznosti zimskega semestra.

SE VIDIMO!

NAGOVOR UREDNIČE

Almaida Mizić

PRODEKANICE ZA ŠTUDENSKA
VPRAŠANJA FT UM

»VSAKO LETO PRINESE NOVE IZZIVE, DOSEŽKE
IN ZGODBE – IN PRAV TE ŽELIMO DELITI Z VAMI V
NOVI ŠTEVILKI NAŠE REVIE.«

Od trenutka, ko sem prevzela funkcijo prodekanice za študentska vprašanja na Fakulteti za turizem Univerze v Mariboru in s tem tudi predsednice Študentskega sveta, me moje sposobnosti vsak dan znova prijetno presenečajo. Prevzem takšne odgovornosti mi je bil od samega začetka v čast in zadovoljstvo. Čeprav ni bilo vedno lahko, lahko danes z gotovostjo rečem, da je bila to izjemna in neprecenljiva izkušnja.

Počasi zaključujemo to leto in zelo sem ponosna na to, kaj smo vse počeli in uspeli skupaj z člani Študentskega sveta, zdaj pa že v novi zasedbi, za katero verjamem, da bo še vedno ena zelo pridna in uspešna skupina. Z odprtjem nove stavbe fakultete se mi zdi, da se zdaj končno študenti počutimo kot del neke nove in še boljše zgodbe ter se zavedamo, kako lepo je vsak dan srečati svoje kolege na hodnikih. Hvaležna sem za vse to in še več, in upam, da se boste skozi branje naše pete številke Oporturista tudi vi zavedali naših številnih zgodb, uspehov in dosežkov. Čeprav se kmalu začnejo prazniki in bomo vsi leteli naokoli, upam, da boste v prihajajočih prazničnih

dneh – bodisi na dopustu bodisi v domačem miru – z užitkom prebirali peto številko Oporturista.

Letošnja izdaja prinaša številne zanimive in navdihujoče zgodbe, izkušnje, življenjske lekcije in umetniška dela. Posebno vrednost letošnjemu Oporturistu dajejo eseji in poezija, ki so jih naši študentje ustvarili na ustvarjalni delavnici ob slovenskem kulturnem prazniku 8. februarja in Svetovnem dnevu poezije 21. marca. Zelo sem ponosna, da sem imela priložnost urediti to revijo, še bolj pa me veseli, da naši študentje in zaposleni z nami delijo tisto, kar jih izpolnjuje, veseli in navdihuje – svoje misli, izkušnje, nasvete in znanje.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so omogočili, da je peta številka Oporturista postala resničnost. Še posebej pa sem hvaležna vsem, ki so mi v zadnjih mesecih stali ob strani, me podpirali in prispevali k temu, da je moje delo postalo lažje in še bolj zanimivo. Prav zaradi te podpore z zaupanjem zrem naprej in verjamem, da bom to odgovorno funkcijo še naprej opravljala predano, z veseljem in nasmehom.

Potovanja so investicija

doc. dr. VITA PETEK

Potovanja so investicija. V nas same, v naše duševno zdravje, v širino našega pogleda na svet, v mero sočutnosti, ki jo premoremo, in so nasploh naložba, ki se je ne da nikjer kupiti. Zato je pomembno, da kupite tisto letalsko karto, da namensko prihranite nekaj denarja in ga porabite v drugi valuti.

Ni pomembno, kako daleč greste, pomembno je, da greste. Pa naj bo to zgolj jug Italije ali daljna Amerika.

Spanje v hostlih, kjer si noč na pogradih delite z neznanci, večerja iz stojnice na ulici, obisk lokalnega festivala, okušanje specialitet na lokalni tržnici, izkušnja nočnega vlaka sredi Azije, da ugotovite, kako delujejo lokalni prevozi, so nepozabne izkušnje.

V kolikor se na pot odpravite sami, so ti dražljaji le še toliko bolj pristni in glasni.

Nekje na poti se zaveste, kako zelo privilegirani ste. Kakšno srečno imate, da živite v varni državi, da živite brez strahu pred naslednjim dnem, da ste varni na svojih poteh. Zaveste se, kdo so »vaši ljudje«, koga pogrešate in komu se javite, da ste dobro. Komu pošljete zadnje sporočilo, preden telefon preklopite na aiplane mode. Zaveste se, da je pred vami cel svet, ki je poln priložnosti in kliče po tem, da jih izkoristite.

Da je vse tu in da so vaše sanje mogoče. Da šteje samo sedanost in dihanje s polnimi pljuči. Da ugotovite, kdo ste in kdo bi radi poslali. Da ugotovite, zakaj ste prišli, kakšen je vaš namen.

Ugotovite tudi, da težave, ki se vam doma zdijo nerešljive, v resnici niso tako velike in so rešljive.

Vsaka pot do cilja ima svoje prepreke, ki jih morate videti zgolj kot izzive in obvezen del poti. Le ti jo namreč delajo zanimivo in razburljivo in testirajo naše mere potrpljenja.

Domov se vrnete s kupom umazanih oblačil, morda kakšno ukradeno ali izgubljeno stvarjo, utrujeni od poti, neprespani, ampak z iskricami v očeh, ustnicami, raztegnjenimi v nasmeh, in polnega srca. Bančni račun je prazen, prihranki so šli, ampak vi ste bogatejši za nova znanja, nove izkušnje, nove občutke in ugotovitve, ki jih ni mogoče kupiti ali poiskati v knjigah. Bogatijo vas zgodbe, ki so doma, ko jih pripovedujete, na mejni resničnega, ker so v domačem okolju tako nepredstavljive. Po nekaj dneh se življenje vrne v stare smerice in ustaljeno teče dalje. Vi pa že iščete novo letalsko karto za naslednjo destinacijo.

Kamorkoli vas bo vodila pot, vam želim, da na njej neizmerno uživate.

DENAR MORA KROŽITI - TUDI PO SVETU

doc. dr. Barbara Pavlakovič Farrell

Že od osnov in teorij turizma dalje se učimo, da so moderni turizem spodbudili različni dejavniki, kot so boljše možnosti mobilnosti, več prostega časa in več razpoložljivega denarja. In čeprav imamo danes debelejšje denarnice (ali telefone, opremljene z več e-denarnicami), ni denarja nikoli preveč, če želimo na potovanjih izkusiti vse, kar nam iznajdljivi turistični delavci ponujajo.

KAJ VSE JE PLAČILNO SREDSTVO NA POTOVANJU?

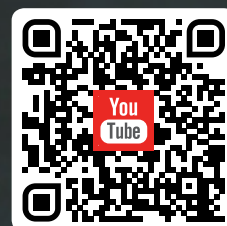
1. GOTOVINA

Potovati po večini držav EU je dokaj preprosto, saj skoraj vsi uporabljajo »naš« denar – evro. Kar pomeni, da lahko doma na bankomatu dvignemo gotovino in z bankovci v torbici odidemo po svetu. Če pa obiščemo na primer Veliko Britanijo, Češko ali kakšno bolj oddaljeno državo, kot je Tajska, moramo razmisliti o tuji valuti in pretvorbi denarja.

Denar lahko zamenjamo v svoji lokalni banki, a te pogosto nimajo vseh valut kar v trezorju, temveč jih morajo naročiti. Tako da pojdite na banko vsaj 1–2 tedna pred odhodom, da pravočasno dobite tujo valuto. Če denar menjate na ciljni destinaciji, lahko to opravite z dvigom na bankomatu ali v njihovi lokalni banki/menjalnici.

Pri dvigu iz bankomata vedno izberite dvig v lokalni valuti in ne s konverzijo v evre (tako boste plačali manj za stroške). Pri menjavi v banki/menjalnici pa bodite pozorni na menjalni tečaj (pred odhodom se pozanimajte, koliko je realen menjalni tečaj pri vaši banki), da ne postanete žrtev prevare. Prav tako ne nasedajte uličnim prevarantom in ne menjajte denarja na cesti.

ZA PRIMERE KLASIČNIH PREVAR POGLEJTE:

Enako velja pri menjavi lokalnega denarja nazaj v našo valuto, ko se odpravljamo domov. Velikokrat pa obstaja tudi možnost, da preostanek lokalnega denarja darujemo za dobrodelne namene kar na letališčih ali kje drugje.

2. KARTICE

Brezstično in brezgotovinsko poslovanje z bančnimi karticami je (sploh po pandemiji bolezni covid-19) zelo priljubljen način plačevanja. Enako kot pri bankomatu tudi tukaj velja, da vedno izberite plačilo v lokalni valuti in ne s konverzijo v evre (tako boste plačali manj za stroške transakcije). Morate pa se zavedati, da povsod po svetu ne jemljejo kartic in da pride gotovina še vedno prav. Recimo slovenski vlaki sprejemajo bodisi aplikacijo bodisi gotovino, tako da brez tega ne bo vožnje z vlakom.

Pri potovanjih v tujino so pomembne še druge vrste bančnih kartic – to so kreditne kartice. Tako kartico potrebujete, če želite na primer plačati nočitev prek platforme booking.com ali če želite najeti avtomobil (storitev rent-a-car). Sama sem bila v študentskih letih prepričana, da kreditne kartice ne potrebujem, ker je to stvar odraslih, ki najemajo kredite. A me je strast do potovanj kmalu prepričala, da sem jo tudi jaz dobila. Če potujete v skupini, je priporočljivo, da ima vsaj nekdo izmed vas tudi kreditno kartico. Nikoli ne veste, kdaj boste želeli narediti rezervacijo, ki bo mogoča le na ta način.

3. E-DENAR

Tehnološki napredek kot še ena gonilna sila turizma je prinesel tudi e-denar. Gre za plačevanje s flikom, pay palom, e-denarnico in vsem, kar še obstaja. To je zelo priročno plačilno sredstvo, ki ga imate vedno s seboj, saj imate vedno s seboj tudi svoj telefon, na katerem se vse te aplikacije nahajajo. Seveda, če nimate prazne baterije. Zato so polnilci kar nujni dodatek na potovanjih. Poleg njih pa tudi adapterji, saj imajo različne države različne električne vtičnice, ki niso nujno kompatibilne z našimi električnimi vtiči.

In kot pri vseh oblikah denarja, je tudi tukaj pomembna varnost. Poskrbite, da imate močno geslo, da gesla ne objavljate ali kažete naokrog, da v trenutku, ko pride do morebitne izgube telefona, prekličete tudi denarno poslovanje prek telefona (obvestite svojo banko).

4. KAJ PA ČE POTUJEMO V SKUPINI/ PARU?

Potem si stroške lahko delite in tako naredite potovanje finančno bolj vzdržno. V starih časih je vsak član skupine prispeval določen znesek v gotovini, ki je romal v skupno fizično denarnico. Potem smo plačevali iz te denarnice vse izdatke, ki smo jih imeli kot skupina. No, spominke in podobne osebne stvari si je seveda plačal vsak zase.

Danes pa imamo več aplikacij, ki lahko pomagajo pri delitvi stroškov. Na primer Splitwise. Tukaj vsak posameznik plačuje s svojega bančnega računa, a potem vsak znesek vtipka v aplikacijo. Na koncu aplikacija izračuna vsoto plačanega in deli s številom članov skupine. Kot rezultat nam sporoči, koliko je kdo preplačal končni znesek in koliko je kdo plačal premalo. Nato vsak dobi sporočilo, koliko mora še plačati komu ali koliko mora dobiti od koga. Sliši se zapleteno, ampak v resnici ni, je kar enostavna in zelo uporabna aplikacija. Seveda pa obstaja še veliko drugih.

Finance so torej kar velik del potovanja, o katerem moramo razmisliti že pred potjo. Če smo z njimi na tesnem, lahko izberemo cenejšo destinacijo, nizkocenovne prevoznike in nastanitve, nekaj hrane lahko neseemo tudi s seboj. Vsekakor pa je vredno investirati v potovanja in izkušnje, ki jih tam doživimo. In ne pozabimo, naše plačilo potovanja je za nekoga njegov prihodek, zato je fer plačilo edino pravilno plačilo.

Pot do ČUDOVITEGA HOBIJA

ANA MARIJA PAPAŽ

Menim, da bi se moral vsak človek poleg študija ali službe ukvarjati z nečim, kar ima rad. Vsak mlad človek bi si moral prizadevati za nekaj ustvarjalnega, za učenje iz zunanjega sveta. Imeti hobi lahko v naše življenje prinese ravnovesje in nam omogoči, da raziščemo dele sebe, ki jih akademsko ali poklicno življenje pogosto spregleda. Tudi sama imam ta pristop. Od nekdaj sem rada hodila naokoli in gledala na svet z drugačne perspektive, ki sem jo skušala ujeti v objektiv fotoaparata na telefonu. Ta radovednost se je počasi spremenila v strast. Z denarjem od zaključka osnovne šole sem si kupila prvi fotoaparatus, Canon 4000D, ki ga uporabljam še danes. Odkar imam fotoaparatus, redno fotografiram štiri- do petkrat na teden.

Najbolj sem uživala, ko sem portretirala svoje prijatelje in delala panoramske posnetke svojega čudovitega domačega kraja, Ohrida. To mesto ob jezeru je čarobno in navdihujoče. S fotoaparatom v roki sem raziskovala naravo in ljudi, skoraj vsak dan sem ustvarila kaj drugačnega, resnično edinstvenega. Pomemben vir navdiha je bila tudi moja najboljša prijateljica Nikolina, ki je profesionalna fotografinja in se je skupaj z mano podala na to pot. Skupaj sva odkrivali ljubezen do fotografije, raziskovali, ustvarjali.

Z leti sem se o tem čudovitem hobiju naučila veliko novega in vsak dan sem bila boljše. Začela sem eksperimentirati z različnimi načini in učinki ter profesionalno fotografirala za mala podjetja po mestu.

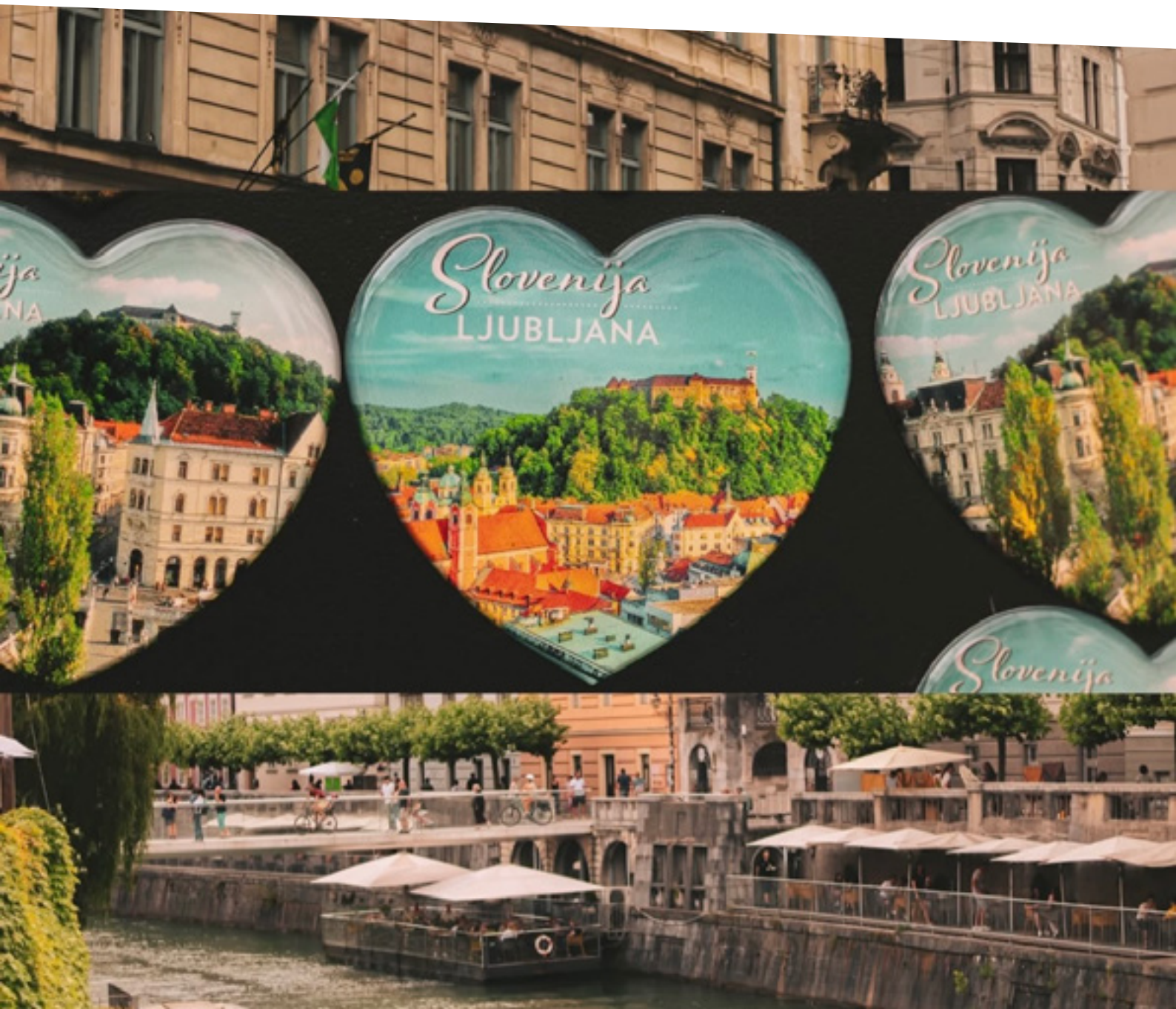
To mi je dalo občutek odgovornosti in ponosa. Pred dvema letoma sem svoji zbirki foto-grafske opreme dodala nov objektiv. Skupaj s prijateljico sva fotografirali našo srednješolsko prireditev, ki je trajala skoraj en teden. To je bila čudovita priložnost ovekovečiti poseben dogodek za vedno.

Ljubezen do fotografiranja sem ohranila tudi po selitvi v Slovenijo zaradi študija. Zaradi tega hobija sem bolj produktivna in ustvarjalna, saj sem pri delu dosledna in to počnem z ljubeznijo in strastjo. Če nekaj počneš samo zaradi dobička, to nate ne vpliva na enak način kot tisto, kar počneš s strastjo.

Fotografiranje mojih bližnjih, živali okoli mene, narave in okolice me je vedno učilo o lepoti življenja – o uživanju v majhnih stvareh okoli nas. Vsak trenutek, ujet skozi moj objektiv, me opominja, kako pomembno je biti prisoten v trenutku in ceniti tisto, kar pogosto spregledamo.

Zdaj lahko resnično rečem, da je biti fotografinja nekaj, kar me kot osebo opredeljuje. Ker ljubiti to, kar resnično počneš, nikoli ni izguba časa. Sonce sije na vse nas, vendar ga vsak vidi iz drugega zornega kota.

INTERVJU

RED. PROF. DR. JASNA POTOČNIK TOPOLER

1. Zakaj ste se odločili za kariero v akademskem svetu, zlasti na področju poučevanja angleščine in komunikacije? (Motivacija, osebni navdih, prelomne točke)

Veseli me z učenjem in poučevanjem imam še iz časov osnovne šole. Že v nižjih razredih osnovne šole, še posebej pa v višjih, sem z veseljem pomagala sošolcem in sošolkam ter tistim, ki so potrebovali kakšno pomoč pri učenju, pripravljala sem teste za matematiko, slovenski in angleški jezik še z indigo papirjem, da sem imela več kopij ... Najbrž so bili že to neke vrste znaki, da se bom pozneje v življenju morda znašla v učiteljskem poklicu. Zagotovo so imeli velik vpliv na moje odločitve številni odlični učitelji na Osnovni šoli Prežihovega Voranca na Ravnah na Koroškem in pozneje na Gimnaziji Ravne na Koroškem, ki so bili ne samo zakladnice znanja, modrosti in izkušenj, ampak so nas spodbujali, učili kritičnega razmišljanja, z zgledom na nas prenašali vrednote, bili navdih v pravem pomenu besede. To ogromno pomeni. Prav tako v osnovni šoli sem se z največjim veseljem, prav tako zaradi ustreznih spodbud, angažirala pri šolskem radiu in tedensko pripravljala različne krajše izobraževalne oddaje. To veselje me je po končani osnovni šoli vodilo na lokalno radijsko postajo. Enostavno mi je bilo med počitnicam dolgčas za radijskim delom, zato sem poklicala na bližnji Koroški radio, jim vse razložila, urednik me je povabil na sestanek in pridružila sem se Oddaji za mlade, za katero smo ustvarjali večinoma gimnazijci in nekaj študentov. To so bili res lepi časi, saj smo imeli urednika, ki nas je spodbujal, kar je resnično zelo pomembno, hkrati pa je bil zelo prizanesljiv do naših napak. Prizanesljivo je bilo tudi radijsko občinstvo. Tega se takrat mladi ustvarjalci seveda nismo zavedali, nas je pa vzpodbudno in ustvarjalno okolje zagotovo zelo pozitivno zaznamovalo in v mojem primeru imelo odločilno vlogo pri razvoju komunikacijskih veščin in nenazadnje pri odločitvi za študij. Ko je šlo za vprašanje, kaj študirati, sem sledila srcu in vpisala

študij angleškega jezika in novinarstva, čeprav mi je razrednik prof. Kodrin vneto razlagal, da bi bila dobra družinska zdravnica in da družinskih zdravnikov na Koroškem primanjkuje. Kariera v akademskem svetu pri meni ni bila stvar načrta, ampak bolj osebnega razvoja in po opravljenem doktoratu sem ugotovila, da me veliko bolj kot novinarsko in uredniško delo navdušuje poučevanje, zato sem, ko se je pojavila priložnost za poučevanje na Fakulteti za turizem, to z navdušenjem sprejela.

2. Katere vsebine ali teme v okviru vašega poučevanja so vam najljubše? Kaj vas pri delu s študenti najbolj navdušuje?

Najljubše teme? Cel kup jih je. Res rada poučujem in sodelujem s študenti, zato je v resnici tako, da so trenutno najljubše teme praviloma vedno tiste, pri katerih s študenti uspemo doseči kakovostne razprave, kakovostne izdelke, teme, s katerimi uspem spodbuditi zanimanje študentov, njihovo razmišljanje, ustvarjanje ... Ko nam to uspe, mi, kot najbrž vsem učiteljem, dobesedno zaigra srce. Študenti ste pametni, ustvarjalni, polni idej, seveda tudi leni, ampak naloga nas učiteljev je, da vse to, kar veste, znate, zmorete, izvabimo iz vas, vas spodbujati, usmerjati. Pri retoriki je veliko tem in priložnosti, da me študenti navdušijo, prav tako pri angleškem jeziku, ko se posamezniki potrudijo pri predstavitev, pripravi video posnetkov, izboru knjig za predstavitev. Seveda se zgodi tudi, da moram študentu ali študentki povedati, da mora nalogo opraviti bolje, se bolj potruditi, ampak tudi tovrstne informacije je mogoče sporočati spodbudno in spoštljivo.

3. Veliko delate z veščinami govornega izražanja in retorike. Katere kompetence se vam zdijo ključne za uspeh turističnih delavcev pri komuniciranju s strankami?

Komuniciranje je temelj delovanja v turizmu in veščina, ki je ni mogoče dobiti na hitro z enim ali dvema vprašanjema umetni inteligenci. Kilometrino, praksa, izkušnje

štejejo, zato je tako zelo dragoceno, da imate študenti že med študijem čim več priložnosti za komuniciranje v različnih situacijah. Se spomnite uvodnih predavanj? Ključni so jasnost, jedrnatost, verodostojnost, spoštljivost, prijaznost in ažurnost. Za študente turizma je pomembno, da se znajdejo v različnih jezikovnih okoljih, pri čemer ni pomembno le znanje tujih jezikov, ampak tudi sposobnost prilagajanja občinstvu, obiskovalcem, turistom. Prilagoditi je treba stopnjo formalnosti oziroma sproščenosti, upoštevati kontekst, kulturo obiskovalcev, predznanje, določene posebne okoliščine. Komuniciranje mora biti seveda v vsakem trenutku jasno, hkrati pa po potrebi zanimivo, argumentirano, mogoče humorno, takšno, da vzbudi zanimanje, pa tudi navdušenje. Treba je razumeti tudi pričakovanja obiskovalcev, turistov ali pa jih o tem enostavno povprašati, saj lahko odkrit pogovor o pričakovanjih in pomislekih okrepi odnos. Študentom zelo hitro omenim t. i. Mehrabianovo pravilo, tako da si zagotovo zapomnijo, da je telesna govorica oz. neverbalna komunikacije ključna. Ne smemo pozabiti na sposobnost prilagajanja in reševanja nesoglasij na način, da iščemo dobre rešitve, tudi ob zavedanju kulturnih razlik in komunikacijskih vzorcev. Ohranjanje mirnosti in vljudnosti v stresnih situacijah je izjemnega pomena. Posebno poglavje predstavlja sposobnost predstavljanja turističnih vsebin z zgodbami, analogijami in vizualnimi pripomočki. In seveda ne moremo mimo digitalne pismenosti. Brez tega ne gre, ampak na tem področju študenti in tisti, ki bodo to šele postali, običajno nimajo težav. Skozi komuniciranje dosežemo, da se naši gostje in obiskovalci počutijo prijetno in da so pozitivno predstavljene destinacije, storitve in produkti, zato je komuniciranje res večšina, ki je ključna, ki se jo učimo vse življenje in – kar je najpomembnejše – ustreznega komuniciranja se je mogoče naučiti.

4. Kako v svojih predmetih spodbujate aktivno sodelovanje in izražanje študentov? Imate kakšen poseben pristop ali metodo, ki se vam je izkazala za učinkovito?

Pri predmetih, ki jih poučujem, se najbolje obnesejo pristopi, ki jih poznamo pod skupnim imenom 'na študenta osredinjeno učenje'. Ti pristopi v središče učnega procesa postavljajo študente, saj temeljijo na njihovi aktivni vlogi, prilagajanju učnih metod njihovim potrebam, spodbujanju razmišljanja, raziskovanja in kritičnega razmišljanja. S študenti razpravljamo,

reflektiramo, gradimo znanje skozi interakcijo z drugimi, študente spodbujam k aktivnostim, tudi s spodbudo da določene teme predstavitev znotraj z učnim načrtom določenega okvira izberejo sami, vključujem tudi problemsko učenje, kolikor je mogoče, se skušam prilagajati skupini študentom, njenim posebnostim in interesom, včasih pa je učni proces treba dodatno prilagoditi posameznim študentom z učnimi težavami ali najti načine, kako dodatno spodbuditi študente, ki jih določena tema zelo zanima in želijo znanje še poglobiti. Ob tem se seveda trudim, da dobijo študenti sproti tudi povratne informacije o svojem napredku in da o tem razmislijo.

5. Ukvarjate se tudi z literarnim turizmom. Kaj to pravzaprav pomeni in kako lahko ta veja turizma prispeva k razvoju destinacij?

Res je, literarni turizem je področje, ki ga raziskujem in pomagam v praksi razvijati zadnjih dobrih deset let. Gre za potovanja, turistične produkte in storitve, povezane s književnostjo, zgodbami, avtorji in avtoricami. Sem sodijo literarne poti, muzeji pisateljev, literarni parki, literarni festivali ... Literarni turizem je lahko, če je ustrezno načrtovan, upravljan, spremljan in vrednoten, orodje trajnostnega razvoja, zmanjševanja prekomernega turizma, podaljševanja turistične sezone, obogatitve turističnih doživetij itd. Z veseljem ugotavljam, da smo uspeli tudi v Sloveniji s kontinuiranim delom na področju literarnega turizma, potopisnega pripovedništva in komuniciranja destinacij doseči pomembne premike. V okviru posameznih projektov nastajajo regionalne strategije

Na fotografiji z diplomantko Saro Kopina, ki je diplomirala na temo literarne dediščine Dragotina Ketteja v Novem mestu, v Viteški dvorani gradu Brežice, JUNIJ 2025

razvoja literarnega turizma, v občini Ilirska Bistrica sodelujem pri razvoju Kettejeve literarne poti, na področju raziskovanja s kolegi iz tujine sodelujem v Laboratoriju za literarni turizem TULE, ki deluje v okviru Univerze za tujce v italijanski Perugii. Veliko je možnosti za povezovanje, nova sodelovanja, iz katerih se porajajo nove ideje, rešitve, zamisli, tako da so tudi na tem področju številne možnosti za nadgradnjo turističnih doživetij. Zelo sem ponosna, da imamo s področja literarnega turizma na naši fakulteti že nekaj diplomskih nalog, raziskovalno in v praksi pa se s področjem ukvarja tudi naša doktorska študentka Mateja Kregar Gliha, sicer turistična vodnica z več kot 30 leti delovnih izkušenj in predsednica Društva regionalnih turističnih vodnikov Slovenije.

6. Kako povežete literaturo in turizem pri študentih – obstaja kakšen primer dobrega projekta, raziskave ali ekskurzije, ki vam je posebej ostal v spominu?

Za povezovanje turizma in literature so številne možnosti. Tudi študenti po uvodni razlagi, kaj vse lahko obsega literarni turizem in kakšne so možnosti razvoja turizma z vključevanjem literarnih doživetij, postanejo zelo ustvarjalni in inovativni. Posebej so se izkazali v študentskih projektih, ko smo raziskovali literarno dediščino Posavja, pa Slomškovo dediščino v Brežicah in ko smo kot enega od rezultatov ob koncu projekta pripravili celo film o Slomšku in Slomškov literarni festival, na katerega smo povabili lokalne literate, ki so na festivalu, odprtem za splošno javnost, prebiral svojo poezijo. Vsako leto znova me študenti navdušijo, ko v okviru seminarja iz retorike ob svetovnem dnevu poezije pripravimo branje poezije in proze, ki je na nas iz kakršnegakoli razloga, pustila vtis. Ob teh priložnostih se tudi razvijajo bogate razprave, skozi katere se študenti med seboj spoznavajo in si širijo obzorja. Letos smo prvič pripravili celo fakultetni literarni natečaj in ustvarjalnost študentov nas je več kot navdušila. V naših študentkah in študentih je res izjemno veliko potenciala, včasih je potrebne samo malo spodbude. Hkrati pa, že prej sem omenila diplomska dela na temo literarnega turizma. Sara Kopina je raziskovala dediščino Dragotina Ketteja v Novem mestu, David Boršo se je ukvarjal z literarnim turizmom v občini Vrhnika na primeru Ivana Cankarja, Tanja Ojsteršek z dediščino Alme Maksimiljane Karlin v Celju, Sarah Šantl z literarnim tu-

rizmom na Ravnah na Koroškem na primeru Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca, Jasna Obrez pa z dediščino Daniela Artička v občini Šentjur. Tudi na področju literarnega turizma so možnosti številne, pa naj gre za poučevanje področja, za raziskovanje ali za prenašanje spoznanj raziskovalnega dela v prakso. Veste, ko določena spoznanja in rešitve iz projektnega in raziskovalnega dela zaživijo v praksi, je to še posebej dober občutek, da kot univerza in njeni člani prispevamo k razvoju.

7. Prejeli ste priznanje za pedagoško odličnost – iskrene čestitke! Kaj vam ta nagrada pomeni in kaj bi rekli, da je bistvo dobrega poučevanja?

Hvala lepa za čestitke. Sicer se skušam držati načela, ki pravi, ne letaj preveč visoko, ko te hvalijo, in ne pusti se preveč tepati, ko te grajajo. Pedagoška odličnost je ideal, ki odlično uspeva v teoriji in se mu skušamo visokošolski učitelji kar čim bolj približati tudi v praksi. Uspeva pa nam včasih bolj, včasih manj. In uspeh je pogojen z veliko dejavniki. Vsekakor je ocena študentov izjemno pomemben del tega, kar obsega pojem pedagoška odličnost, in hkrati zgolj del zelo kompleksnega procesa. Hvala tudi kolegom, s katerimi sodelujemo in skupaj rastemo – tudi kot učitelji. Ja, na FT raste dobra ekipa. Zato si tole priznanje pravzaprav delimo vsi, ki s trudom in odgovornostjo vstopamo v predavalnice. Še enkrat pa velja posebna zahvala iz srca vam, dragi študenti, da ste prepoznali moj in naš trud. Obljubim seveda, da se bom trudila tudi v prihodnje. In to je tudi odgovor na vaše vprašanje, kaj mi nagrada pomeni. Predvsem opomnik, da se moram truditi. Mogoče zveni to, kar bom sedaj povedala, nekoliko romantično, ampak prepričana sem, da lahko skozi poučevanje prispevam svoj drobec k spreminjanju sveta na boljše. Delati s študenti je privilegij, ki zahteva veliko znanja, prilagodljivosti, razumevanja, odgovornosti, spoštovanja in nenehnega učenja, da lahko uspešno vzdržujemo takšen študijski ritem, ki omogoča kakovostne rezultate in študente opremlja s kompetencami, ki jih potrebujejo na trgu dela. Svet se spreminja, skupaj z njim mi vsi, današnje generacije so drugačne kot

tiste pred desetimi leti in prilagodljivost, še posebej v turizmu, je nujna. Sprememba je pravzaprav edina stalnica v življenju. To je ena od tistih modrosti, ki jo študenti zagotovo slišite tudi v predavalnici. In ker smo na univerzi, je treba spremembe ne zgolj sprejemati, ampak nanje tudi vplivati, jih sooblikovati in nekatere spodbujati ter narekovati. Kdaj previdno in počasi, kdaj pa tudi bolj odločno in hitreje.

8. Se vam zdi, da se zanimanje za komunikacijske in jezikovne veščine pri študentih povečuje? Kako jim pomagata, da razvijejo samozavest pri govornem nastopanju?

Po mojih izkušnjah je zanimanje študentov za komunikacijske veščine veliko. Kar je na Fakulteti za turizem pričakovati. V dobi digitalizacije ostaja sploh sposobnost učinkovitega sporazumevanja ključna – ne glede na to, ali gre za materni jezik, tuje jezike ali medkulturno komunikacijo. Študenti se zavedajo, da so te veščine nepogrešljive tako v turizmu, medijih, poslovnem svetu kot tudi v vsakdanjem življenju. Prvi korak k temu, da izpopolnijo veščine javnega nastopanja, je, da razumejo, da gre za veščine, ki se jih je mogoče z vajo naučiti. V predavalnici skušam ustvariti varno in podporno okolje, ki omogoča, da študenti občutijo, da so napake del učenja in da učenje poteka na spodbuden način, v atmosferi medsebojnega spoštovanja. Skušam prikazati praktično uporabnost tega, kar počnemo, vključujem različne tehnike in metode, od predstavitev, ki zahtevajo temeljito pripravo, do improvizacije in igrifikacije. Študenti razvijajo tudi občutek za občinstvo in se naučijo, da javni nastop ni le prenos informacij, ampak tudi izmenjava energije.

9. Ali imate kakšno dolgoročnejšo vizijo za svoje delo ali razvoj predmetov, ki jih poučujete? Bi želeli uvesti kakšne novosti v prihodnje?

Zanimivo vprašanje, ki ste ga postavili prav v času, ko se na Fakulteti za turizem intenzivno pogovarjamo o posodobitvah in spremembah študijskih programov. Ja, seveda, razmislek o razvoju predmetov je stalnica. Moja dolgoročna vizija temelji na ustvarjalnosti, inovativnosti, medkulturnem dialogu in seveda, kar je temelj, povezovanju teorije s prakso. Turizem, jeziki in komunikacija so področja, ki se nenehno spreminjajo, zato je ključno, da študente pripravimo na izzive prihodnosti. Potrebna je še večja povezanost z digitalnim sve-

tom, še večja usmerjenost v medkulturnost in internacionalizacijo, ki bo študente opremila s kompetencami za uspešno komuniciranje v globalnem turizmu in kjer bo še več poudarka na trajnostnih kompetencah. Res želim, da študenti ne obvladajo le teorije, temveč da postanejo ustvarjalni, prilagodljivi strokovnjaki, ki znajo kritično razmišljati, reševati probleme in se odzivati na spremembe. Turizem in komunikacija sta zelo živa, zato zahtevata nenehno učenje in prilagajanje.

10. Za konec – kateri nasvet bi dali mladim, ki si želijo uspeti na področju turizma, jezikov ali komunikacije?

Najprej želim vsem vam, spoštovani študentke in študenti, povedati, da je v vas velik potencial, da ste dobri, da zmorete, da imate ideje, čeprav sem vam vedno ne da. Čas je na vaši strani. Zapomnite si to, predvsem za takrat, ko vam bo kdo mogoče na razgovoru za službo povedal drugače. Sicer pa, če si nekaj močno želite, boste z delom to zagotovo dosegli. Znanje, delo, izkušnje, disciplina, srčnost, predanost in veselje do tega, kar počnete, odpirajo vrata do osebnega zadovoljstva in uspešne kariere. Turizem in komuniciranje sta dinamični področji, kjer sta prilagodljivost in vedoželjnost ključni. Bodite odprti za nove izkušnje in izzive, izkoristite priložnosti za nabiranje delovnih izkušenj in kilometrine, tudi v okviru projektnega, študentskega dela in izmenjav. Obvladujte tehnologijo in jo združujte z lastno ustvarjalnostjo in inovativnostjo, povezujte se s kolegi, mentorji, delodajalci in strokovnjaki, bodite strpni, vztrajni in s hvaležnostjo sprejemajte konstruktivno kritiko.

Hvala za intervju.

Prosim. Bilo mi je v veselje.

Znanje ZA ZDRAVJE

Erasmus+ projekt EDU-FIT osvešča o zdravem načinu življenja med študijem

red. prof. dr. Jasna Potočnik Topler

Ker se na Univerzi v Mariboru zavedamo, kako pomembno je, da študenti med študijem vzdržujejo zdrav življenjski slog ali da se zdravega načina življenja privadijo, o zdravju na univerzi in med študijem osveščamo tudi v okviru Erasmus+ projekta EDU-FIT. Gre za mednarodni interdisciplinarni projekt z daljšim naslovom INCLUSIVE SOCIAL EDUCATION FIT FOR HEALTHY LIFE-STYLE -PREVENTING OBESITY IN YOUNG ADULTS (VKLJUČUJOČE DRUŽBENO IZOBRAŽEVANJE ZA ZDRAV NAČIN ŽIVLJENJA - PREPREČEVANJE DEBELOSTI PRI MLADIH ODRASLIH). Vodi ga izr. prof. dr. Natalia Kaloh Vid s Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, s Fakultete za turizem pa pri projektu sodelujeta prof. dr. Vlasta Kučiš in red. prof. dr. Jasna Potočnik Topler. Sodelavke in sodelavci s partnerskih univerz in institucij iz Slovenije (sodelujoči raziskovalki iz Slovenije sta poleg že omenjenih še prof. dr. Dušanka Mičetić in doc. dr. Eva Turk), Hrvaške, Portugalske, Slovaške in Norveške tako že od oktobra 2023, ko se je projekt začel, intenzivno razvijajo učni načrt za modul, ki bo dostopen vsem zainteresiranim fakultetam in bo skozi študentom prilagojene vsebine in metode izobraževal o zdravem življenjskem slogu. Na Fakulteti za turizem skrbi za zdravje posvečamo veliko pozornosti ne le v okviru rednih študijskih vsebin in osveščanjem o trajnostnih in zdravih izbira v turizmu, temveč tudi z organiziranimi dodatnimi dejavnostmi, kot so zdrav zajtrk, pohodi na bližnji hrib Šentvid in različnimi delavnicami ter izobraževanju, tudi v sodelovanju s Centrom za krepitev zdravja Brežice. Ob svetovnem dnevu debelosti 4. marca 2024 in 2025 smo na fakulteti izvedli krajši delavnici, v katerih smo predstavili cilje projekta EDU-FIT in poudarili pomembnost zdra-

ve prehrane in redne telesne dejavnosti. Študente 1. letnika dodiplomskega študija smo spodbudili, da se kljub študijskim in ostalim obveznostim čim več gibajo.

Pomembno se je zavedati posledic in tveganj, ki jih debelost prinaša za zdravje posameznika in posledično za družbo kot celoto. Osveščanje je seveda ključno v vseh starostnih obdobjih, zato velja vabilo k zdravim izbira vsem – tudi visokošolskim učiteljem, strokovnim sodelavcem in ostalim, ki naš časopis berete zgolj po naključju. Ker je v znanju moč, smo lahko posebej učinkoviti prav z izobraževanjem o zdravju in zdravih izbira. To je seveda ključno v obdobju, ko mladi študirajo in se, kot kažejo raziskave, začnejo prehranjevati manj zdravo.

Z zdravimi izbirami hrane in gibanja se ne zagotavljajo le temelji za fizično in duševno zdravje študentk in študentov, temveč tudi temelji za uspešno študijsko in kasnejše poklicno življenje. Ker se ekipa projekta EDU-FIT zaveda, da vključevanje visokošolskih učiteljev in zaposlenih v ta proces krepi skupno prizadevanje za boljše zdravje in

Fotografija z delavnice v avli Fakultete za turizem UM ob svetovnem dnevu debelosti 2024.

dobro počutje celotne univerzitetne skupnosti, so bile v okviru projekta do sedaj izvedene številne dejavnosti, delavnice in promocijske aktivnosti, s katerimi se člani projektne ekipe trudijo čim bolj izobraziti vse, ki so v univerzitetnem okolju v stiku s študenti, o pomenu zdrave prehrane in zdravega življenjskega sloga. Izpostavljamo še uspešno izvedeno delavnico o razvoju smernic za zdrav jedilnik z naslovom: Jejte zdravo, da boste zdravi! Številni koristni napotki, zbrani v okviru projekta, so na voljo v krajših filmih, do katerih lahko dostopate na spletni strani projekta.

Osveščanje študentov, visokošolskih učiteljev in vseh zaposlenih na univerzah o pomenu zdravega življenjskega sloga študentov je sicer ključnega pomena iz več razlogov. Z zdravo prehrano namreč ne le preprečujemo bolezni in zmanjšujemo stres, ampak je zdrava prehrana študentov osnova za študijski uspeh (izboljšana sposobnost koncentracije, boljši spomin za učenje in študij), z vzpostavitvijo zdravih navad med študijem pa se lahko pomembno zmanjša tudi tveganje za kronične bolezni.

Ne smemo pozabiti, da zdrav življenjski slog vključuje tudi socialne vidike, kot so sodelovanje v skupinskih športnih dejavnostih, kar izboljšuje socialne odnose in občutek pripadnosti skupnosti. Sodelovanje v zdravih aktivnostih omogoča spoznavanje novih ljudi in razvijanje socialnih veščin, kar je pomembno za osebno in profesionalno rast. Ekipa Erasmus+ projekta EDU-FIT vsem želi veliko zdravja in uspešno premagovanje ovir, ki se kdaj znajdejo na poti do zdravih izbir.

O projektu si lahko preberete na povezavi: <https://sites.google.com/g.uporto.pt/edu-fit>.

NASLEDNJE SREČANJE PROJEKTHNIH PARTNERJEV BO SEPTEMBRA 2025 V MARIBORU.

Na fotografiji z diplomantko Saro Kopina, ki je diplomirala na temo literarne dediščine Dragotina Ketteja v Novem mestu, v Viteški dvorani gradu Brežice, JUNIJ 2025

Funded by
the European Union

Project: 2023-1-SI01-KA220-HED-000154000; KA220-HED-0006/2023

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Sonce ob polnoči: PO POTEH ARKTIČNEGA SEVERA

Zapisal:
red. prof. dr. Mitja Gorenak

Ni prav velika skrivnost, da vedno znova rad obiščem sever Evrope. Finska je v vseh teh letih postala že nekako moj – skoraj lahko rečem – drugi dom. Tudi letos sem del svojih poletni počitnic preživel na severu Evrope. Oddih je bil seveda nekoliko daljši, a ta potopis se osredotoča na štiri dni in tri noči, ki jih je res vredno omeniti. Pot me je vodila čez arktični krog, skozi deželo Laponcev, ob veličastnih fjordih in vse do najsevernejše točke Evrope – Nordkaapa. Tukaj so poleti dnevi neskončni, saj sonce tudi ponoči ne zaide, kar daje izkušnji še posebej čarobno vzdušje.

PRVI DAN: Rovaniemi – Honningsvåg – Nordkaap – Honningsvåg

Potovanje se je začelo v Rovaniemiju, domačem mestu Božička. Zgodaj zjutraj je bilo potrebno na pot, saj sem vedel, da me do cilja čaka kar 700 kilometrov. Najprej me je pot vodila proti Inariju, kulturnemu središču ljudstva Sámi. Tam sva obiskala njihov parlament, Sámediggi, ki je središče političnega in kulturnega delovanja tega staroselskega naroda. Ta kraj je simbol identitete Sámijev in njihovega boja za priznanje in pravice na severu Finske, Norveške in Švedske. Ljudstvo Sámi namreč prebiva na mnogo širšem območju in ne le na področje današnje Finske, kot so zmotno prepričani nekateri. Med kratkim postankom sem se nekoliko poglobil v njihovo zgodovino, nato pa pot nadaljeval proti Norveški.

Po prečkanju meje se je pokrajina začela postopoma spreminjati – mahovnata tundra in redko grmičevje ter jeleni, simbol skandinavskega severa. Končni cilj tega dne je bil Honningsvåg, zadnje mesto pred skrajnim severom Evrope. Do hotela sem prispel dovolj zgodaj, da sem si lahko po lahki večerji privoščil tudi nekaj počitka pred odhodom na skrajni sever. Mesto z nekaj več kot dva tisoč prebivalci je živahno predvsem poleti, ko se turisti zgrinjajo proti Nordkaapu.

Ko se je ura bližala pol enajsti, je bil čas za odhod proti Nordkaapu, kjer obiskovalca pričaka mogočna stena, ki se dviga nad Arktičnim oceanom. Nordkaap je znan kot skrajni severni rt celinske Evrope, čeprav geografsko to ni povsem točno, saj bližnji rt Knivskjellodden v resnici leži nekoliko bolj severno. A simbolna vrednost Nordkaapa je neprecenljiva. Stati na tej točki, na robu Evrope ob polnoči in zreti v sonce, ki ne pojenja in se ne skriva za obzorje, je zagotovo eno najbolj nepozabnih doživetij v življenju. Medtem ko stojiš »na robu pečine« in opazuješ ocean, ki se blešči v oranžnih in rožnatih tonih polnočnega sonca, začutiš globoko spoštovanje do narave in odročnost tega kraja.

DRUGI DAN: Honningsvåg – Lakslev – Tana bru – Bugøynes – Kirkenes

Drugi dan se je zaradi poznega povratka v hotel začel nekoliko kasneje, a ob kristalno čistem vremenu in soncu visoko na obzorju ni bilo prav težko vstati. Pot me je vodila vzdolž severnih fjordov, kjer se je pokrajina zdela skoraj nadrealistična. Vožnja mimo Laksleva in čez reko Tana, eno najdaljših in

najlepših rek na Norveškem, v kateri živijo lososi, je bila polna osupljivih razgledov. Mogočno reko, ki je že stoletja pomembna za lokalne ribiče in Sámi, sem prečkal po mostu Tana bru. Fjordi in morje v tem delu Norveške so nekaj posebnega – neokrnjena narava, brez znakov industrializacije, skoraj mistično vzdušje. Zelo daleč v arktičnem krogu narava postane še bolj neizprosna. Tu se vegetacija počasi umakne, ni več grmičevja in dreves; vse, kar preostane, je nežna plast maha in seveda tropi severnih jelenov, veličastnih gospodarjev severnih prostranstev.

Naslednja postojanka je bila Bugøynes, majhna obalna vasica, znana kot neuradna prestolnica norveške kraljeve rakovice. Vasica Bugøynes ima poseben finski pečat, saj so jo ustanovili finski naseljenci, kar daje temu kraju značilno mešanico finske in norveške kulture. Poleg tega tukaj poteka festival kraljeve rakovice, okrog katerega se vrtil velik del lokalnega gospodarstva. Na tej geografski točki je skoraj greh, če si popotnik ne privoščiti kakšne lokalne specialitete in tudi sam sem si jo: odločitev za norveško kraljevo rakovico je bila seveda na dlani. Po odličnem, četudi poznem kosilu sem krenil naprej proti Kirkenesu, a že po manj kot petih minutah vožnje ponovno ustavil avto, da bi se naužil slikovitih razgledov. Zavedel sem se, kako daleč stran od vsega je ta kotiček sveta.

Do večera sem prispel v Kirkenes, mesto z bogato zgodovino, ki je bilo nekoč simbol sodelovanja z Rusijo. Mesto je bilo dolgo vzor politike odprtih meja, še posebej v času po hladni vojni, ko so tu prebivalci svobodno prehajali mejo.

Geopolitične razmere v svetu so v zadnjih desetletjih spremenile njegovo podobo in mesto je danes bolj umirjeno, četudi strateško pomembno: ker je blizu ruskega ozemlja, je tam nameščena NATO baza. Kljub temu, da politični odnosi med sosedama danes niso tako odprti kot nekoč, je Kirkenes še vedno zanimiva točka, kjer se stikata vzhod in zahod.

TRETJI DAN: Kirkenes – Sevettijärvi – Inarijärvi – Saariselkä

Če sta bila prva dva dneva na trenutke že malo naporna zaradi obilice prevoženih kilometrov, je tretji dan nastopil čas za počitek in uživanje v mirnem objemu narave. Jutranji odhod iz Kirkenesa je najprej vključeval skok do norveško-ruske meje, ki je danes turistična atrakcija. Prehod meje sicer seveda ni možen. Po dobri uri in pol na poti nazaj proti Finski se je odprl čudovit pogled na peščeno obalo jezera Sevettijärvi. Ni bilo kaj razmišljati: sonce visoko na nebu, termometer je kazal za sever zelo prijetnih 25 stopinj, voda je imela nekje 22 stopinj – naslednja ura je bila namenjena plavanju in poležavanju na soncu. Vmes je prišel pozdraviti sosed; no ne eden, dva sta bila, takšna prav zajetna severna jelena sta se mirno sprehodila ob obali. Ja to je njihov svet, ne pozabimo tega: mi smo le gostje. Kratka vožnja do bližnje istoimenske vasice Sevettijärvi in čas za kosilo, nato pa naprej proti jugu.

FOTO: Kraljeva rakovica Mitja Gorenak

Celotna regija je oaza miru, daleč od turističnih množic. Naslednji postanek je bil ob največjem jezeru na Finskem Inarijärvi, kjer je bilo nekoliko bolj živahno. Še ena priložnost za kopanje: kristalno čista voda, topel zrak, sonce, mir, ... težko bi si človek želel kaj več, priznam. Ta dan je bil poseben tudi zato, ker je bil bolj umirjen – počasno premikanje, brez naglice, z željo po uživanju vsakega trenutka finskega severa. Spoznavanje lokalnih znamenitosti in narave, občudovanje gozdov, jezer in brezmejne tišine je bil popoln kontrast hitrim premikom prejšnjih dni.

ČETRTI DAN: Saariselkä – Tankavaara – Luosto – Rovaniemi

Zadnji dan tega dela potovanja se je začel v Saariselki, priljubljenem finskem smučarskem središču, ki skoraj nima stalnih prebivalcev. V poletnem času je Saariselkä miren kraj, kjer se obiskovalci prepustijo raziskovanju pohodniških poti in uživanju v naravi. A pozimi se kraj spremeni v eno izmed najbolj priljubljenih smučarskih destinacij na severu Finske. Naslednja postojanka je bila Tankavaara, znana po kopanju zlata.

Finski sever je imel v preteklosti zlato mrzlico, danes pa se kopanje zlata ohranja predvsem kot turistična atrakcija, tukaj tako lahko obiščete muzej zlata, ki ni posvečen zgolj zlatokopom tukaj na severu Evrope, ampak dobro razloži, kako, kdaj in kje so bile zlate mrzlice povsod po svetu. Za nekaj deset evrov lahko poskusite tudi sami izpirati zlato. Če menite, da ga ni mogoče najti, se globoko motite, namreč vsak dan kdo najde kakšen manjši delec. Zadnje večje zrno zlata, vredno takrat dobrih 4.500 €, so našli leta 2018. Pot me je nato peljala proti še enemu znanemu zimskemu športnemu središču Finske, naravnemu parku Luosto. Do vrha z razgledno točko vodi 575 stopnic, od tam pa se odpre neverjeten razgled na neskončne prostranosti finskega severa. Ta naravni amfiteater nudi eno najboljših panoram, kjer lahko občudujete obsežne gozdove, tundro in neskončne jezerske pokrajine.

Po tem čudovitem zaključku sem obrnil nazaj na izhodišče proti Rovaniemiju. Štirje dnevi na severu so bili pravi balzam za dušo – polni nepozabnih doživetij, čudovitih naravnih lepot in posebnega občutka miru, ki ga lahko ponudi le arktični sever.

FOTO: Lake Inari - Mitja Gorenak

WHY SHOULD YOU GO ON AN *Erasmus Exchange?*

Iva Ovuka

As I live through the final days of my first Erasmus exchange, I feel it's the perfect moment to share my reflections, experiences and heartfelt advice about one of the best decisions I've ever made.

For a long time I had been asking myself: Where should I go? Do I really want this? Eventually, I chose Spain—a decision that now feels like fate. I researched Spanish universities and found one that offered incredible support and countless open doors. The moment I saw it, the question "Do I really want to go?" softly answered itself with a confident yes.

I've been living in Castellón de la Plana for the past four months. Just this morning, I finished what may be my final exam and rewarded myself with a light brunch in the city center—coffee and toast, like a true local.

When you choose to step outside of everything familiar—your surroundings, your language, your culture... you don't just relocate. You transform. Your mind opens, your spirit grows, and you gather experiences you didn't even know you were missing. Yes, I've missed birthdays, weddings, and graduations.

But in return, I've discovered an entirely new world that kept me so captivated, I have hardly noticed what I'd left behind. What truly matters is this: the people who love you will remain by your side, no matter how far you go or how long you're gone. Spain has taught me a lot—some lessons came wrapped in joy, others in discomfort. I've picked up new habits, like the midday siesta, which I used to resist, thinking it's a waste of time. But here, it's almost a ritual—one that teaches you how to slow down and just be.

At times, I have stood out. Physically, culturally—I didn't fit the local mold. People sometimes stared. Some judged. But others saw something unique. Some even saw a spark of someone they've always wanted to meet. These moments, both the hard and the heartwarming, became lessons in empathy and strength. They reminded me that two cultures can collide, misunderstand, and yet—somehow—find harmony. And I wasn't alone. I met wonderful people from every corner of the world. Different backgrounds, different paths—but fate brought us together here and now. After four months, we are no longer just classmates. Some of us have become life-long friends. Some fell in love. And some of us—though we don't know it yet—may have found our future best man or maid of honor.

Together, we've learned not only about our future careers, but about how to play this

beautiful, unpredictable game called life. These are just a few of my reflections—shared now with anyone wondering: But should I go on an Erasmus exchange? To you, I say: Go.

Don't let your future be filled with what-ifs. Don't let the words "Why didn't I go?" echo in your mind. I promise you—it truly can be wonderful.

AMERIŠKO POLETJE

WORK & TRAVEL

Anja Goričar

Vsako leto sem se pred koncem šolskega leta spraševala: Kaj zanimivega bom počela poleti? Običajno so bili moji načrti precej klasični – druženje s prijatelji, dopust na Hrvaškem in kakšen izlet po Evropi. Poleti 2022 pa sem se odločila za drugačno izkušnjo: poletje sem želela preživeti v Združenih državah Amerike. Takoj po zaključenih izpitih sem spakirala kovček in se odpravila na program Work & Travel USA.

Po pristanku v Salt Lake Cityju v zvezni državi Utah sem se odpeljala v Park City – mesto, znano po smučiščih, luksuznih letoviščih in zimskih olimpijskih igrah leta 2002. Da olimpijska infrastruktura ne bi propadla, so tam postavili Utah Olympic Park, kjer sem poleti delala tudi sama.

Delo je bilo razgibano in zelo zanimivo – bila sem vodnica pri različnih adrenalinskih aktivnostih. Park je zasnovan kot adrenalinsko doživetje: obiskovalci se lahko spuščajo po napihljivih blazinah na skakalnicah za smučarske skoke, preizkusijo spretnosti v različnih pustolovskih postavitvah in plezalnih poligonih, se zapeljejo po jeklenici (ziplinu) ali izkusijo vožnjo s pravim bobom po olimpijski progi.

Delo me je navdušilo tudi zaradi raznolike mednarodne ekipe. Poleg Američanov so bili med zaposlenimi še Slovenci, Slovaki, Kolumbijci in Ekvadorci. V tem pisanem prepletu kultur sem spoznavala nove jedi, jezike, plese in ob tem sklepala nova prijateljstva.

Glavna motivacija za udeležbo v programu pa je bila priložnost za potovanje po Ameriki. Z novimi prijatelji smo raziskali velik del ameriškega Zahoda, ki slovi po dihamajoči naravi in velemestih.

Najbolj so me navdušili narodni parki in kulturna raznolikost. Med potovanjem sem obiskala šest zveznih držav: Utah, Wyoming, Colorado, Arizono, Nevado in Kalifornijo. Najlepši naravni kotički so me pričakali v Utahu, kjer smo obiskali znamenitih pet narodnih parkov v puščavski pokrajini »The Mighty 5«, od katerih ima vsak svojo edinstveno krajinsko podobo.

V Arches National Park smo občudovali več kot 2000 naravnih kamnitih lokov in rdeče skalne formacije. V Canyonlands nas je navdušil z razgledom na ogromen kanjon, ki sta ga izdolbli dve reki. Capitol Reef ponuja vpogled v zgodovino, saj smo tam opazovali stenske poslikave iz obdobja med letoma 600 in 1300 n. št. V Zionu smo se povzpeli na Angels Landing – zaradi prepadnih robov je to ena najnevarnejših pohodniških poti v ZDA, a razgled na vrhu odtehta vsak korak. V Bryce Canyonu pa smo občudovali edinstvene kamnite stebre – hoodoose – ki jih oblikujejo naravni procesi zmrzovanja.

Največ o ameriški kulturi pa sem se naučila v Wyomingu, kjer smo se prek gorskega masiva Grand Tetons odpravili v Yellowstone – prvi narodni park na svetu. Občudovali smo gejzirje, kampirali sredi divjine in po tistem upali, da nas ne obišče medved.

Doživeli smo še Cheyenne Frontier Days, največji odprti rodeo na svetu, kjer smo spremljali tekmovanja, uživali v koncertih in se srečevali z ameriškimi staroselci, ki so predstavljali svojo kulturo in ples ter se pogovarjali z nami.

Ameriškega Zahoda seveda nisem mogla zapustiti, ne da bi obiskala Las Vegas. Ogledali smo si znamenito glavno prometnico oziroma bulvar Strip ter zavili tudi

v nekaj igralnic in se preizkusili v igrah na srečo. Nismo bili ravno uspešni, zato smo se raje prepustili nočnemu utripu mesta in se udeležili nekaj nepozabnih zabav.

V štirih mesecih, ki sem jih preživela v Ameriki, sem doživela neprecenljivo izkušnjo – naučila sem se veliko o ljudeh, kulturah in sebi. Spoznala sem čudovite ljudi, stkala prijateljstva in videla košček sveta, ki mi bo za vedno risal nasmeh na obraz.

NAJ ŽIVI USTVARJALNOST!

LITERARNI NATEČAJ USTVARJALNA FT

NA FAKULTETI ZA TURIZEM OBELEŽUJEMO KULTURO, LITERATURO IN USTVARJALNOST!

Študenti naše Fakultete za turizem že dobro veste, da igra ustvarjalnost ključno vlogo pri študiju, še posebej na področju turizma, kjer inovativne ideje in izvirni pristopi oblikujejo edinstvena doživetja za obiskovalce. Tako smo vsi že ponotranjili dejstvo, ki ga izobraževalci, kakovostniki in vodstvo FT poudarjamo, namreč, da turizem ni le ponujanje storitev, temveč pripovedovanje zgodb, oblikovanje nepozabnih izkušenj in iskanje novih načinov za povezovanje ljudi s kraji in kulturami. Ja, ustvarjalnost in inovativnost sta vedno bolj pomembni!

Ob 8. februarju, slovenskem kulturnem prazniku in 21. marcu, svetovnem dnevu poezije smo tudi zato na Fakulteti za turizem želeli še dodatno poudariti in izpostaviti prav pomen ustvarjalnosti, saj je ta temelj vsake uspešne kariere – še posebej v turizmu. Sposobnost ustvarjalnega razmišljanja omogoča študentom, da razvijajo inovativne turistične produkte,

izvirne marketinške pristope in edinstvene gostinske in druge storitve. Spodbujanje ustvarjalnosti med študijem tako ni le umetniški izziv, temveč ključ do uspeha v izjemno konkurenčnem poslovnem in seveda tudi turističnem sektorju.

Ko hodiš, pojdi zmeraj do konca.
Spomladi do rožne cvetice,
poleti do zrele pšenice,
jeseni do polne police,
pozimi do snežne kraljice,
v knjigi do zadnje vrstice,
v življenju do prave resnice.
A če ne prideš ne prvič ne drugič
do krova in pravega krova,
poskusi vnovič in zopet in znova.

Tone Pavček, Popotnik

Na literarnem natečaju Fakultete za turizem USTVARJALNA FT, ki smo ga letos na fakulteti izvedli prvič, je sodelovalo 18 študentk in študentov – nekateri z izborom literature, ki jim je blizu ali všeč, nekateri z avtorskimi deli.

VABILU NA NATEČAJ SO SE ODZVALI NASLEDNJI ŠTUDENTI:

- Ana Marija Papaz (2. letnik VS), z avtorskim esejem Yaksha's memories,
- Petra Jonuz (1. letnik VS), z avtorsko pesmijo Promena,
- Nidal Alispahić (1. letnik UN), z avtorsko pesmijo Away from home but „home“ is away from me;

z izborom različnih literarnih del, s katerimi so pokazali, kaj berejo, kaj jim je blizu, katera literatura je aktualna, pa Nada Đokić, Anastasija Jovanovska, Elisaveta Ocedova, Vesna Lončina, Andrea Kursulić, Ajla Tursum, Lejla Sinanagić, Anja Petauer, Karolina Ana Plemeniti, Amadeja Janžek, Jerca Mohorič, Rinesa Kurtaj, Rebeka Podgoršek, Adrian Delić in Emana Habibija, vsi 1. letnik VS.

Študenti so presenetili z raznolikim izborom književnih del, ki vabijo k razmišljanju, so ogledalo družbe ali preprosto navdih. Čeprav komaj premierni, je literarni natečaj pokazal, da je med nami veliko nadarjenih, ustvarjalnih, razmišljujočih in kritičnih študentov.

Vsem udeležencem natečaja se iskreno zahvaljujemo za sodelovanje, vse prispevke, razmisleke, ustvarjalnost, izvirnost in pogum. Na Fakulteti za turizem bomo ustvarjalni tudi v prihodnje, zato nas spremljajte. Do prihodnjega vabila pa v branje ponujamo letošnje izvirne prispevke študentov, ki jih objavljamo v izvirni, nelektorirani različici.

red. prof. dr. Jasna Potočnik Topler

AWAY FROM HOME BUT „HOME“ IS AWAY FROM ME

I believed everything I knew was true,
yet now I'm so lost at twenty two.
Many times I have changed my direction,
getting older and getting less affection.

So many new people and so much change,
I am losing myself and it feels very strange.
What once was will never be again sadly,
I want something that feels like home so badly.

Away from those that once knew me,
had to leave, please don't sue me.
How those at home feel, it pains me to know,
lost so much, but what you have is what you can throw.

A cut straight through the heart,
no one's right, and no one's smart.
Learned so many lessons that no one should ever learn,
but still to be at home is what I yearn.

But understand that home is a feeling
rather than a place,
and it's so painful always wearing a mask
on my face.
And believe me I would trade it all away,
just to have a place where I can stay.

Grabbing a rose can leave thorns on your hand,
and as each day passes, I feel like I'm in sinking sand.
Oh, to find home and peace before it's too late,
but until that day comes, I'll wait and wait.

NIDAL ALISPAHIĆ, 1. letnik UN

YAKSHA'S MEMORIES

The sun had finally appeared. Everyone was happy, at least it seemed. Smiling faces everywhere, the grass smelled like a rabbit's perfume. Yaksha was sitting on the bench that faced the sea. She was seeing such a beautiful landscape, that everyone would be astonished to see, but she didn't care a bit about that. She didn't care about anyone. Her thoughts were focused on the things that she couldn't control. Her hands trembled at the thought of losing all she had. Her hands formed fists, seemingly trying to protect her fragile soul. Which it was.

Yaksha had the personality of a little puppy. She was always thoughtful about everyone around her—friends, family, acquaintances, you name it. She always had good intentions with people, she wanted to try her best. She loved animals, as expected. The animals she liked the most were dachshund puppies; she adored them. She always found warmth in animals' presence because their souls were as pure as a white angel. She had one puppy, but it tragically passed away. She always thought about her dog, and she had a keychain resembling it attached to her university bag. It reminded her of love, endless love. She also liked listening to music and dancing. It brought her joy. Basically, she was just like any girl in her 20s. But ever since, she felt lost in memories. She was suffering from feelings of nostalgia. Those nostalgic feelings were always deep, just like they never left her. Yaksha would walk through a neighborhood in another town, and it reminded her of her early teenage years, when she was free. When she had real friends, real friendships, just when the times were really good. It was strange because the sun was shining just as it was in 2017. The colors, kids playing football and scoring a goal, a loud laugh. A droplet of a tear appeared out of nowhere. She was startled. Really? Now? Why not when I am alone in my room, against four walls? She didn't get an answer to her question. And with that, she realized that everything had changed. The times were completely different, as if she were a time traveler. Tears started pouring like heavy rain in summertime. She was reminded of the cruel reality of time. She was not a teenager anymore; she was not free. Yaksha was a prisoner of her nostalgia and time.

A prisoner of her 14-year-old self, who was dead. Her present self wanted to escape her past persona, but it was almost impossible. Because something always reminded her of the life she had before. Of the golden years of childhood, when she desperately wanted the years of adulthood. If she knew how unfiltered the present was, would she continue living? She would definitely choose to stay frozen in time. Like an ice rock in Iceland, for example.

While crying, she found a flower on the road. It was a dandelion. She was reminded of the time when her childhood self made a dandelion crown with her grandmother at her weekend house in the mountains. The grass then was greener, the sun was like golden silk, and the meadow, the air, smelled of fresh rainwater. Animals were everywhere, and they were one with nature. And then, and then, and then... Her thoughts disabled her from thinking straight. All she wanted was to go back into the past, where her true self would be there, waiting for her with arms open to hug her. A warm hug, welcoming her home.

Yaksha started to see a vision of her younger self standing in front of her. The young girl was smiling at Yaksha. Then, she asked her: "Hey, aren't you happy? You longed so hard for this!" Yaksha just smiled, her eyes dazzling like crystals, tears again streaming down. She just mumbled quietly: "Be carefree, be happy."

Yaksha came to her senses, came back to reality. Looking around, she saw a coffee place and started walking to her destination. The dandelion was still in her left hand, holding it firmly. She put on her glasses and stared at the sun, soaking in the vitamin C. Her thoughts drifted to her responsibilities, her present. She started feeling grateful—for the sun, water, her friends, family, the dandelion.

Memories make us proud, but they also tear us apart. We become their prisoners, living our lives as if we are eagerly waiting for better times. But aren't the better times now? Alive and breathing, sunbathing, eating fresh produce, drinking the finest coffee, and writing poetry? What's a blessing? The memories or now? Gratefulness. Appreciation. Yaksha's memories were nothing but a nice reminder of something, and a belief that today is nothing.

Yesterday was history. Tomorrow is a mystery. Today is a gift.

ANA MARIJA PAPAZ, 2. letnik VS

PROMENA

Na pločicama crvenog grada zapisujemo
naše ime,
koje će nas podsećati na mesto gde je sve
počelo.
Ne pojavljujemo se unutar knjiga,
već se spominjemo u nobelovim nagrada-
ma,
jednostavno smo mladi, bez glasa,
a ipak nosimo u srcima plamene.
Učili su nas da škola donosi put slobode,
a sada ona ne znači ništa,
jednostavno želimo biti priznati.
Svaki korak na asfaltu odzvanja,
a zatim dok govorimo,
svaki glas prelazi granice glasnoće.
Nećemo stati, ići ćemo dalje
dok oni pokušavaju da nas gaze i da nam
skidaju medalje.
Nismo senke i nismo broj,
mi smo ulični heroji.
Dok pred nama grade iluziju života.
A mi znamo to je još jedan lažan svet,
mi stojimo ispod njega,
pod krovovima koji pucaju.
Zajedno stojimo, neslomljeni,
naša snaga i hrabrost,
bez straha i bez obzira na prepreke,
za budućnost koja nas ne zanemaruje.

Svetlost u našim očima je neprekidna,
a ruke nam upiru u istom pravcu,
jer znamo da je promena potrebna,
I ne sedimo više u strahu.
Kao i svi naši protesti,
Biće zabeleženi kao novčić u našoj prošlos-
ti.
I kroz zimu, i kroz kišu, i kroz proteste,
nećemo pasti, jer ne padaju oni koji imaju
razlog.
Idemo za istinom i onim što nam pripada,
ne čekamo spas već se mi za njega borimo,
borimo se za ono što je silom uzeto.
Jedina stvar koja je ujedinila hiljade i hiljade
ljudi,
stvar koja u nama se budi,
stvar zbog koje žive i umiru ljudi
stvar za koju se bore ljudi.
Lako je naređivati i vladati onima koji čute,
koji su naučeni da trpe,
ali dok naš glas postaje vika,
dok je svaka ulica preplavljena građani-
ma,
a svaki korak postaje bliži pobedi.
Kada padnu zidovi lažni,
pravda će da nastavi da gradi,
jer ona nije ta koja će da nestane
već koja će da opstane.

PETRA JONUZ, 1. letnik VS

NAJ ŽIVI
USTVARJALNOST!

ISSN 2784-5877

9 780278 458772